

नॅनोविश्वाची क्रांती : भविष्य घडवणारी सूक्ष्म तंत्रज्ञानाची शक्ती

विज्ञान आणि तंत्रज्ञानाच्या युगात नॅनोसायन्स आणि नॅनोटेक्नॉलॉजी ही आधुनिक प्रगतीची नवी दिशा उरत आहेत. अणू-रेणू स्तरावर पदार्थांमध्ये बदल घडवून आणण्याची क्षमता असलेले हे तंत्रज्ञान आरोग्य, कृषी, ऊर्जा, पर्यावरण, उद्योग आणि दैनंदिन जीवनात मोठा प्रभाव निर्माण करत आहे. 'नॅनो' म्हणजे मीटरचा अन्वया भाग. इतक्या सूक्ष्म स्तरावर पदार्थांचे गुणधर्म बदलतात. उदाहरणार्थ, ताने नॅनोस्तरावर वेगवेगळ्या रंगात विसते. सन १९५९ मध्ये अमेरिकन भौतिकशास्त्रज्ञ रिचर्ड फेनमन यांनी 'नॅनो' या संकल्पनेची मांडणी केली त्यानंतर १९७४ मध्ये जपानी अभियंता आणि प्राध्यापक नोरियो तानिगुची यांनी 'नॅनोटेक्नॉलॉजी' हा शब्द वापरून त्याची व्याख्या स्पष्ट केली. आज ही कल्पना प्रत्यक्षात उतरली असून ती आपल्या जीवनाचा अविभाज्य भाग बनली आहे. वैद्यकीय क्षेत्रात नॅनोटेक्नॉलॉजीमुळे मोठी क्रांती झाली आहे. नॅनोटेक्नॉलॉजीने कर्करोगासाठी विकसित केलेल्या 'टार्गेटेड ड्रग

डिलिव्हरी' पद्धतीने औषध फक्त उपचाराची गरज असण्यापेक्षा पर्यावरण प्रदूषण करत. 'लॅस ऑन अ चिप' तंत्रज्ञानामुळे काही मिनिटांत रक्त तपासणी करून रोग निदान शक्य होत आहे. नॅनोसिल्वर बॅक्टेज संसर्ग रोखतात, तर भविष्यात नॅनोरोबोट्स शरीरातील दोष दुरुस्त करू शकतील. मधुमेहासाठी स्मार्ट सेन्सरची विकसित होत आहेत. इलेक्ट्रॉनिक्समध्ये नॅनोटेक्नॉलॉजीमुळे उपकरणे अधिक वेगवान आणि ऊर्जा-कार्यक्षम झाली आहेत. स्मार्टफोनमधील नॅनो ट्रान्झिस्टर्स, क्वार्ट्ज हॉट तंत्रज्ञान आणि वेअरबल डिवाइसेस ही त्याची उदाहरणे आहेत. भविष्यात प्लेक्सिबल इलेक्ट्रॉनिक्स मूल्याचे वापर करे किंवा परिधान करता येणारे प्लाज्मेट्स अधिक लोकप्रिय होणार

आहेत. ऊर्जा क्षेत्रात नॅनोसाहित्यामुळे सोलरनेल्स अधिक कार्यक्षम झाले आहेत तसेच लिथियम-आयन बॅटऱ्यांची क्षमता पाटली असून इलेक्ट्रिक वाहनांना चालना मिळत आहे. नॅनोसेसर आणि स्मार्ट ग्रीड तंत्रज्ञानामुळे ऊर्जा व्यवस्थापन अधिक

शुद्ध करतात, तर नॅनोसेसर प्रदूषण नियंत्रित करतात. नॅनोखेते वापरल्याने मातीची सुपीकरता टिकून राहते आणि रासायनिक खतांचा वापर कमी होतो. यामुळे पर्यावरण संतुलन राखण्यास मदत होते. कृषी क्षेत्रात नॅ

• डॉ. सुशिलकुमार जाधव
असिस्टंट प्रोफेसर
स्कूल ऑफ नॅनोसायन्स अँड टेक्नॉलॉजी,
शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
अनूक आणि पर्यावरणप्रकृत होत आहे. पर्यावरण संरक्षणात नॅनोतंत्रज्ञान महत्त्वाची भूमिका बजावत आहे. नॅनोफिल्टर्स पाणी

नोखते, नॅनोकीटकनाशके आणि नॅनोसेन्सरमुळे उत्पादन वाढत आहे. पिकांच्या वाढीसाठी 'नॅनो युरिया' पारंपारिक युरियापेक्षा अधिक प्रभावी ठरले आहे. स्मार्ट फार्मिंग, ड्रोन आणि Artificial Intelligence (AI) च्या मदतीने अनूक शेती शक्य होत आहे, ज्यामुळे खर्च कमी

होतो आणि उत्पादन वाढते. दैनंदिन जीवनातही नॅनोटेक्नॉलॉजीचा वापर वाढत आहे. सनस्क्रीन, क्रीम, शॅम्पू आणि दवाउपचारांमध्ये नॅनोसाहित्यामुळे अधिक प्रभावी परिणाम मिळतात. कपडे आणि वस्तूंचे नॅनोसिल्वर वापरल्याने जंतुरोधक गुणधर्म मिळतात. क्रीडा आणि अंतराळ क्षेत्रात नॅनोसाहित्यामुळे तंत्रज्ञाने हलकी व धातूरेखा मजबूत उपकरणे तयार

मानवाने या तंत्रज्ञानामुळे उल्लेखनीय प्रगति साधली असली तरी या तंत्रज्ञानासोबत भविष्यामध्ये काही आव्हानेही आहेत. नॅनोकणांच्या दीर्घकालीन परिणाम, सुरक्षितता, नैतिकता आणि डेटा गोपनीयता यासारख्या मुद्द्यांवर लक्ष देणे आवश्यक आहे. एकूणच, नॅनोटेक्नॉलॉजीमधील हे उदयोन्मुख संशोधन विषय आगामी काळात विज्ञान आणि तंत्रज्ञानाच्या प्रगतीला नवी दिशा देणार आहेत.

सुरक्षित आणि टिकाऊ झाले आहे. नॅनोदार्ढ्यजलातील पोषक घटकांचे शोषण वाढवतात आणि नॅनोसेन्सर अस्वास्ती गुणवत्ता तपासतात. भविष्यात नॅनोरोबोट्स अस्वास्तील हानिकारक घटक ओळखू शकतील. संरक्षण क्षेत्रात नॅनोसाहित्यामुळे हलकी व मजबूत साधने तयार होत आहेत. नॅनोसेन्सर आणि ड्रोनमुळे निरीक्षण अधिक अचूक झाले आहे. ऊर्जा कार्यक्षम बॅटऱ्यांमुळे लष्करी क्षमता वाढत आहे. रथापय अभियांत्रिकीमध्ये नॅनोसिमेट आणि नॅनोकोटिंगमुळे इमारती अधिक टिकाऊ बनतात. स्मार्ट सेन्सरमुळे संरचनांची सुरक्षितता वाढते. स्मार्ट शहरांच्या विकासातही नॅनोतंत्रज्ञान महत्त्वाचे ठरत आहे. उद्योग क्षेत्रात नॅनोटेक्नॉलॉजीमुळे उत्पादन प्रक्रिया अधिक कार्यक्षम आणि किफायतशीर झाली आहे. हलकी आणि टिकाऊ सामग्रीमुळे वाहन उद्योगासह अनेक क्षेत्रांना फायदा होत आहे तसेच 'स्मार्ट मॅन्युफॅक्चरिंग' आणि ऑटोमेशनला चालना मिळत आहे. नॅनोरोबोट्सच्या सहाय्याने पेशीस्तरावर उपचार करण्याचे स्वप्न आता वास्तवाच्या जवळ पोहोचत आहे. नॅनोफोटोनिक्स आणि ऑप्टोइलेक्ट्रॉनिक्सच्या मदतीने अधिक प्रगत डिस्प्ले, सेन्सर आणि स्वाद तंत्रज्ञान विकसित होत आहे.

समयाने २०२५ हे वर्ष नॅनोटेक्नॉलॉजीसाठी महत्त्वाचे ठरले आहे. प्रगत नॅनोसाहित्य, संलग्न प्रणाली, आणि डीएनए विश्लेषणातील नवीन तंत्रज्ञाने आरोग्य आणि उद्योग क्षेत्रात मोठी श्रेय घेतली आहे. 'परमिनाइज्ड मेडिसिन', स्मार्ट मटेरियल्स आणि स्वस्थ ऊर्जा (रीफ्यूएलिंग) उपाय यामुळे भविष्यातील जीवन अधिक सुरक्षित, सोयीस्वर आणि कार्यक्षम होणार आहे. नॅनोटेक्नॉलॉजी या क्षेत्रात येत्या काही वर्षांत संशोधनासाठी अनेक बंदूकांचे आणि उस्सुकतेचे विषय पुढे होत आहेत. क्वांटम नॅनोमटेरियल्स आणि क्वांटम कॉम्प्युटिंगमुळे संगणक तंत्रज्ञानात आणखी बदल घडवण्याची क्षमता व्यक्त केली जात आहे. त्याचबरोबर अरुंधत संशोधनशील नॅनोसेन्सर विकसित करून आरोग्य निदान, पर्यावरण निरीक्षण आणि स्मार्ट उपकरणांमध्ये मोठी सुधारणा घडवण्यावर संशोधकांचा भर आहे. जीववैज्ञानिक प्रेरणा घेऊन तयार होणारे बायो-इंस्पायर्ड नॅनोमटेरियल्स आणि टिश्यू इंजिनिअरिंग हे वैद्यकीय क्षेत्रात नवे दालन उघडत आहेत.

28 APR 2026

तरुण भारत

जनसंपर्क कक्षा

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

डॉ. महाजन शैक्षणिक धोरणाचे गाढे अभ्यासक

त. भा. प्रतिनिधी

कोल्हापूर : शिवाजी विद्यापीठाच्या वाणिज्य व व्यवस्थापन विद्याशाखेचे माजी अधिष्ठाता आणि वाणिज्य व व्यवस्थापन अधिविभागाचे प्रमुख डॉ. श्रीकृष्ण महाजन हे राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाचे गाढे अभ्यासक होते. विद्यापीठाच्या डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर संशोधन व विकास केंद्र आणि सामाजिक समावेशन केंद्रास त्यांनी भरीव योगदान दिले असल्याच्या भावना प्रभारी प्र-कुलगुरु डॉ. ज्योती

शोकसभेत बोलताना प्रभारी प्र-कुलगुरु डॉ. ज्योती जाधव.

जाधव यांनी व्यक्त केली.

शिवाजी विद्यापीठात आयोजित ज्येष्ठ विद्यार्थ्यांत प्रा. डॉ. महाजन यांच्या शोकसभेत त्या बोलत होत्या. शिवाजी

विद्यापीठाच्या राजर्षी शाहू सभागृहामध्ये गुरूवारी ही शोकसभा झाली. यावेळी शैक्षणिक क्षेत्रातील मान्यवरांनी डॉ. महाजन यांच्या कार्याला उजाळा दिला. डॉ. केदार मारूलकर म्हणाले, डॉ. महाजन भविष्यातील शैक्षणिक सुधारणांबाबत नेहमी काळाच्या पुढे जाऊन विचार करत होते. कुलसचिव डॉ. विलास शिंदे यांनी शोकप्रस्तावाचे वाचन केले.

आजीवन अध्यासन केंद्राचे संचालक डॉ. रामचंद्र पवार, अधिष्ठाता डॉ. महादेव देशमुख, डॉ. सागर डेळेकर,

प्रभारी प्र-कुलगुरु डॉ. ज्योती जाधव

डॉ. माधो पाटील, डॉ. उदय पाटील, डॉ. दिपा इंगवले, डॉ. गोविंद कोळेकर, डॉ. पवन गायकवाड, डॉ. मुरलीधर भानारकर, डॉ. किशोर खिलारे, कास्ट्रॉईव संघटनेचे अध्यक्ष आनंदराव खामकर, निवास माने यांनी शोकभावना व्यक्त केल्या. यावेळी डॉ. जाधव, डॉ. शरद बनसोडे, डॉ. अवनिश पाटील, डॉ. निशा मुढे, डॉ. राजेंद्र सोनकवडे, आदी उपस्थित होते.

28 APR 2026

सकाळ

जन्मसयक कक्ष

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

वारणानगरला भूगोलशास्त्र कार्यशाळा

वारणानगर, ता. २७ : "भूगोल विषय सर्वव्यापी असून भूगोलाच्या अभ्यासकांनी चौकटीबाहेरचा विचार करावा," असे प्रतिपादन वारणा विभाग शिक्षण मंडळाचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी प्रा. डॉ. व्ही. व्ही. कार्जिनी यांनी केले.

कनिष्ठ महाविद्यालयीन भूगोल परिषद कार्यक्षेत्र राज्य संलग्नित कोल्हापूर विभागीय कनिष्ठ महाविद्यालयीन भूगोल शिक्षक परिषदेतर्फे कार्यशाळेच्या उद्घाटनप्रसंगी ते बोलत होते. अध्यक्षस्थानी प्राचार्य डॉ. ए. एम. शेख होते. शिवाजी विद्यापीठतील भूगोलशास्त्र विभागप्रमुख प्रा. डॉ. सचिन पन्हाळकर यांनी 'उच्च माध्यमिक स्तरावरील भूगोल विषयातील आधुनिक विचारप्रवाह'वर मांडणी केली. पहिले पुष्प शिवाजी विद्यापीठाचे माजी परीक्षा नियंत्रक डॉ. बी. एम. हिर्डेकर यांनी गुंफले. एनईपी २०२० संदर्भात विवेचन केले. दुसरे पुष्प वस्तू व सेवाकर

वारणानगर : भूगोल टू ५ शास्त्र कार्यशाळेचे उद्घाटन करताना प्रा. डॉ. व्ही. व्ही. कार्जिनी. सोबत प्रा. डॉ. सचिन पन्हाळकर, डॉ. ए. एम. शेख डॉ. शैलेंद्र सडोलीकर.

अधिकारी करण सिंह कदम यांनी गुंफले. त्यांनी कृत्रिम बुद्धिमत्तेचा अध्ययन अध्यापनात वापर करण्याचे मार्ग स्पष्ट केले. तिसरे पुष्प सामाजिक शास्त्र कला आणि क्रीडा विभाग एससीईआरटी पुणे विभागाचे उपसंचालक अरुण जाधव यांनी गुंफले. त्यांनी भूगोलच्या बदलत्या अभ्यासक्रमाचा आढावा घेतला. आमदार जयंत आसगावकर यांनी भूगोल शिक्षकांच्या समस्या सोडवण्याचे आश्वासन दिले. 'डाएट'चे माजी प्राचार्य डॉ. आय. सी. शेख यांच्या

हस्ते भूगोलमधील पीएच.डी. पदवी प्राप्त शिक्षकांसह निवृत्त शिक्षकांचा सत्कार झाला. यावेळी वारणा विद्यापीठाचे प्र-कुलसचिव डॉ. आर. बी. पाटील उपस्थित होते. कार्यशाळेस विभागीय अध्यक्ष प्रा. अमरसिंह शेळके, डॉ. शैलेंद्र सडोलीकर, प्रा. बाजीराव पाटील, डॉ. संतोष जांभळे, डॉ. राजेश किरळकर, प्रा. नितीन पोतदार, प्रा. धनपाल यादव, प्रा. मनोज मांगलेकर, प्रा. अभिजीत बंडगर, प्रा. प्रवीण कुंभार यांनी परिश्रम घेतले.

शेतकऱ्यांनी शेतीपूरक उद्योगांवर भर देणे गरजेचे

अखिल भारतीय संघटन मंत्री दिनेश कुलकर्णी : शिवाजी विद्यापीठात शाश्वत शेती व कृषी अर्थव्यवस्था परिषद

प्रतिनिधी, कोल्हापूर

शेतकऱ्यांच्या अडचणी समाजाचा प्रश्न बनला आहे. पशुपालन व शेती याची सांगड घातली पाहिजे. प्रगतीसाठी शेतकऱ्यांनी शेतीवर आधारित पूरक उद्योगांवर भर देणे आवश्यक आहे, असे प्रतिपादन भारतीय किसान संघाचे अखिल भारतीय संघटन मंत्री, दिनेश कुलकर्णी यांनी येथे केले.

शिवाजी विद्यापीठात महाराष्ट्र शासनाचा कृषी विभाग आणि भारतीय किसान संघ यांच्या संयुक्त विद्यमाने 'शाश्वत शेती व कृषी अर्थव्यवस्थेच्या क्षमता वृद्धीसाठी' या विषयावर ते बोलत होते. प्रभारी प्र-कुलगुरू डॉ. ज्योती जाधव यांची प्रमुख उपस्थिती होती.

संघटन मंत्री कुलकर्णी म्हणाले, विकसित भारताचे स्वप्न घेऊन पुढे जाताना, शेती समृद्ध व शाश्वत पध्दतीने होण्याकडे कटाक्षाने लक्ष देणे गरजेचे आहे. शेतीमध्ये आत्मनिर्भरता, स्वावलंबन असणे गरजेचे आहे. जगामध्ये सर्वाधिक अन्नधान्य उत्पादन करणारा देश

कोल्हापूर : कार्यक्रमात बोलताना संघटन मंत्री दिनेश कुलकर्णी सोबत प्रभारी प्र-कुलगुरू डॉ. ज्योती जाधव, व्यवस्थापन परिषद सदस्य सिद्धार्थ शिंदे, कृषी सहसंचालक बसवराज मास्तोळी, डॉ. उर्मिला दशवंत आदी.

म्हणून आपण पुढे येत आहोत.

शेतकऱ्यांकडून रासायनिक खतांचा वापर वाढल्यामुळे शेती करणे हे खूप खर्चिक झालेले आहे. अन्नधान्याच्या बाबतीत आपण स्वावलंबी झालेले आहोत, परंतु, शेतकरी पूर्णपणे परावलंबी झालेले आहे, तो बाजारावर अवलंबून राहिलेला आहे. आधारभूत किंमतीचा विचार केला तर त्यामध्ये आता वाढ झालेली आहे, तरी शेतकरी समाधानी नाही. म्हणून, शेतकऱ्यांनी याचे निश्चित अध्ययन केले पाहिजे, असे त्यांनी स्पष्ट केले.

व्यवस्थापन परिषद सदस्य सिद्धार्थ शिंदे म्हणाले, देशाची

शेतकरी स्वावलंबी, स्वयंपूर्ण होणे गरजेचे

आपल्या शेतीला प्राचीन परंपरा लाभलेली आहे. शेतकरी हा सर्वांचा भरणपोषण करणारा अर्थ व्यवस्थेचा केंद्रविंदू होता. शेती, पशुपालन, प्रक्रीया उद्योग आणि बाजारपेठेपर्यंत पोहचणे हे महत्वाचे आहे. आपली प्राचीन शाश्वत अर्थव्यवस्था आजच्या पध्दतीमध्ये अद्ययावत कशी करता येईल, याचा विचार करणे आवश्यक आहे. शेतकरी स्वावलंबी, स्वयंपूर्ण होईल त्याचवेळेस खऱ्या अर्थाने तो शाश्वत शेतीकडे जाऊ शकेल, असेही कुलकर्णी यांनी सांगितले.

मौल्यवान संपत्ती म्हणजे शेतकरी होय. ग्रामीण भागातील जनता मोठ्या प्रमाणात रोजगार प्राप्तीसाठी शहरांकडे आकर्षित होत आहे.

त्यामुळे राष्ट्राच्या शाश्वत विकासावर फार मोठा परिणाम झालेला आहे. ग्रामीण रोजगाराच्या अडचणी सोडविण्यासाठी आवश्यक ते प्रयत्न

व्हावेत, अशी अपेक्षा व्यक्त केली. कृषी सहसंचालक बसवराज मास्तोळी म्हणाले, सातत्यपूर्ण आणि सुरक्षित अन्नपुरवठा सुनिश्चित करण्यासाठी शाश्वत शेती पध्दती अत्यंत महत्वाची आहे. रोपवाटीकांच्या माध्यमातून गटांना आणि रोपवाटीका धारकांना व्यवसाय निर्माण करण्याची मोठी संधी उपलब्ध झालेली आहे. प्रभारी प्र-कुलगुरू डॉ. ज्योती जाधव यांनी शेतकऱ्यांनी मूल्यवर्धित उत्पादन घेऊन त्याचे योग्य पध्दतीने मार्केटींग करून प्रगती साध्य केले पाहिजे असल्याचे सांगितले.

यशवंतराव चव्हाण ग्रामीण विकास प्रशालयाच्या सहाय्यक प्राध्यापिका डॉ. उर्मिला दशवंत यांनी स्वागत केले. यावेळी कृषी उपसंचालक तथा जिल्हा नोडल अधिकारी नामदेव परीट, राजेंद्र माने, जिल्हा अधीक्षक कृषी अधिकारी जालिंदर पांगरे,

प्रादेशिक ऊस व गूळ संशोधन केंद्र प्रमुख डॉ. विद्यासागर गोडाम, डॉ. नितिन माळी, डॉ. प्रविणकुमार पाटील, डॉ. इराण्णा उडचान, डॉ. स्नेहल खांडेकर आदी उपस्थित होते.

28 APR 2026

पुढारी

जनसंपर्क कक्ष

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

डेटा इंजिनिअरिंग, एआयची साथ; डिजिटल मार्केटिंगची नवी वाट!

मार्केटिंग क्षेत्रामध्ये आमूलाग्र बदल; ग्राहकांच्या वर्तनाचा अंदाज बांधणे शक्य

कोल्हापूर : प्रवीण मस्के
डिजिटल मार्केटिंगचे स्वरूप २०२६ मध्ये आमूलाग्र बदलले आहे. ते केवळ जाहिरातीपुरते मर्यादित न राहता 'इंटेलिजेंट डेटा इकोसिस्टम'मध्ये परिवर्तित झाले आहे. डेटा-इंजिनिअरिंग व प्रगत कृत्रिम बुद्धिमत्ता (एआय) अल्गोरिदमच्या साहाय्याने कंपन्यांना ग्राहकांच्या वर्तनाचा अंदाज बांधणे आता शक्य होणार आहे.
'एआय'चा वापर सर्वच क्षेत्रात सुरू असून याला मार्केटिंग क्षेत्रही अपवाद राहिलेले नाही. विंग डेटा व

प्रेडिक्टिव्ह अॅनालिटिक्समुळे मार्केटिंग अधिक अचूक झाले आहे. अत्याधुनिक डेटा प्रोसेसिंग साधनांच्या मदतीने कोट्यवधी वापरकर्त्यांचा डेटा

प्रत्येक ग्राहकाचा एक 'डिजिटल ट्रिग' असणार

मानव २०३० पर्यंत 'आर्टिफिशियल जनरल इंटेलिजन्स' (एजीआय) पर्यंत पोहोचलेला असेल. यात प्रत्येक ग्राहकाचा एक डिजिटल ट्रिग असणार आहे. 'एआय'चा हा अवतार थेट ग्राहकांच्या वर्तने ब्रॅंडशी वाटाघाटी करेल. त्यांच्या गरजेनुसार सर्वोत्तम वस्तूची निवड करेल. मार्केटिंगचा प्रवास ब्रॅंडस टू एजंट असा होईल.

रिअल-टाईममध्ये विश्लेषित केला जात आहे. शिक्षणक्षेत्राप्रमाणे मार्केटिंगमध्ये 'मोबाईल लर्निंग'चा वापर वाढला आहे. ब्रॅंड्स आता ग्राहकांना केवळ उत्पादने विकत नाहीत, तर त्यांना शिक्षितही करत

आहेत. स्मार्ट ॲप्स ग्राहकांच्या सवयीनुसार स्वतःला बदलत आहेत. एज कम्प्युटिंग व ऑन-डिव्हाईस 'एआय'मुळे गोपनीयतेला प्राधान्य मिळाले आहे. डेटा थेट वापरकर्त्यांच्या उपकरणावर प्रक्रिया होत असल्याने

२०२६ ते २०३० या काळात डिजिटल मार्केटिंग हे प्रगत डेटा इंजिनिअरिंग, 'एजेंटिक एआय' व 'डिजिटल ट्रिग्स'मुळे केवळ जाहिरातीपुरते मर्यादित न राहता एक स्वायत्त 'इंटेलिजेंट इकोसिस्टम' बनेल. या तांत्रिक क्रांतीमध्ये 'ऑन-डिव्हाईस एआय'द्वारे गोपनीयता जपत हायपर-पर्सनलायझेशनवर भर दिला जाईल. डेटा सायन्स, मानसशास्त्र व तंत्रज्ञान यांचा संगम भविष्यातील मार्केटिंगचे खरे सामर्थ्य ठरेल.
- डॉ. जर्मिला पोळ, सहयोगी प्राध्यापक, संगणकशास्त्र विभाग, शिवाजी विद्यापीठ.

जाहिराती अधिक जलद व सुरक्षित उत्पादनांची माहिती मिळणे सुलभ झाल्या आहेत. विह्वल संच झाले आहे. यामुळे खरेदी प्रक्रिया तंत्रज्ञानामुळे ग्राहकांना फोटोद्वारे अधिक सोपी व वेगवान बनली आहे.

28 APR 2026

तरुण भारत

जनसंपर्क कक्ष
शंवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

विभागीय कृषी सहसंचालक बसवराज मास्तोळी यांचे आवाहन : एक दिवशीय खरीप हंगामपूर्व कार्यशाळा

शेतीची आव्हाने पेलण्यासाठी संस्थांनी एकत्र यावे

प्रतिनिधी, कोल्हापूर

शेतीसमोरील बदलत्या आव्हानांचा सामना करण्यासाठी कृषी विभाग, विद्यापीठ आणि इतर सर्व संबंधित संस्थांनी एकत्रित येऊन काम करणे गरजेचे आहे, असे प्रतिपादन कोल्हापूर विभागाचे विभागीय कृषी सहसंचालक बसवराज मास्तोळी यांनी केले. महाराष्ट्र शासन कृषी विभाग, शिवाजी विद्यापीठ आणि प्रकल्प संचालक 'आत्मा' कोल्हापूर यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित "शाश्वत शेती समृद्ध शेतकरी" या एकदिवसीय खरीप हंगामपूर्व कार्यशाळेच्या उद्घाटनप्रसंगी ते बोलत होते.

विद्यापीठातील राजमाता जिजाऊसाहेब समागृहात पार

पडलेल्या या कार्यक्रमाची सुरुवात मान्यवरांच्या हस्ते दीपप्रज्वलनाने झाली.

यावेळी जिल्हा अधीक्षक कृषी अधिकारी जालिंदर पांगारे यांनी उपस्थितांचे स्वागत करतानाच कृषी विभागाच्या विविध योजना आणि खरीप हंगामाच्या पूर्वतयारीचे सविस्तर सादरीकरण केले. तर मास्तोळी यांनी आपल्या भाषणात कृषी विभाग, शिवाजी विद्यापीठ, 'आत्मा' आणि 'उमेद' यासारख्या संस्थांनी भविष्यातही शेतकऱ्यांच्या हितासाठी असे संयुक्त कार्यक्रम राबवावेत, असे आवाहन केले. याच सत्रात यशवंतराव चव्हाण ग्रामीण विकास प्रशालेचे प्र. संचालक डॉ. नितीन माळी यांनी ग्रामीण विकास शिक्षणातील संघीचा आढावा घेतला.

यावेळी 'भरड धान्यांचा चमत्कार : स्थानिक धान्ये आणि आधुनिक आश्चर्य' या पुस्तकाचे प्रकाशन करण्यात आले. यावेळी डॉ. इराणा उडवान यांनी मनोगत व्यक्त केले. प्रमुख पाहुणे भारतीय किसान संघाचे अखिल भारतीय संघटन मंत्री दिनेशजी कुलकर्णी यांनी कृषी क्षेत्राची सद्यस्थिती, भविष्यातील वाटचाल आणि राष्ट्रनिर्मितीमध्ये कृषी

क्षेत्राचे असलेले अनन्यसाधारण महत्त्व यावर मार्गदर्शन करून उपस्थितांना प्रोत्साहित केले.

यावेळी विद्यापीठाचे व्यवस्थापन परिषद सदस्य सिद्धार्थ शिंदे, प्रादेशिक ऊस व गुळ संशोधन केंद्राचे प्रमुख डॉ. विद्यासागर गोडाम, केळीके तळसंदेचे वरिष्ठ शास्त्रज्ञ डॉ. जयवंत जगताप, आवसीएआर पुणे येथील डॉ. संकेत मोरे, प्रादेशिक नारळ संशोधन केंद्र

माट्ये येथील कृषी विद्यावेत्ता डॉ. के. व्ही. मालशे, कृषी उपसंचालक नामदेव परीट, केळीके कणेरीचे डॉ. वावरे आणि शास्त्रज्ञ डॉ. शांतीकुमार पाटील यांनी शेतकऱ्यांना मार्गदर्शन केले.

या महत्त्वपूर्ण कार्यशाळेला शिवाजी विद्यापीठाचे प्रभारी कुलगुरु डॉ. सुरेश गोसावी, जिल्हा अधीक्षक कृषी अधिकारी जालिंदर पांगारे, कृषी उपसंचालक नामदेव परीट, व्यवस्थापन परिषद सदस्य सिद्धार्थ शिंदे, उपविभागीय कृषी अधिकारी पोपट पाटील (कोल्हापूर) व किरण पाटील (गडहिंग्लज) यांच्यासह सर्व तालुक्यांचे तालुका कृषी अधिकारी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. कार्यशाळेचा समारोप प्रभारी कुलगुरु डॉ. सुरेश गोसावी यांच्या

विविध योजनांची माहिती

या सत्रांमध्ये ऊस, भात, सोयाबीन, भाजीपाला व मसाला पिकांचे लागवड तंत्रज्ञान, सेंद्रिय कर्व वाढ, मित्र कीटक, सेंद्रिय कीटकनाशक पद्धती, कुक्कुटपालन आणि अन्नप्रक्रिया उद्योगासह कृषी विभागाच्या विविध शासकीय योजनांची माहिती देण्यात आली.

प्रमुख उपस्थितीत झाला आणि शेवटी डॉ. उर्मिला दशवंत यांनी सर्व मान्यवर, मार्गदर्शक तज्ञ व उपस्थित शेतकरी बांधवांचे आभार मानून कार्यक्रमाची सांगता केली.